

Наталія Колбіна,

аспірант кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
факультету міжнародної торгівлі та права
Київського торговельно-економічного
університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6139-9279>

СУБ'ЄКТИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА ОБІГУ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ

Наведено поняття та систему суб'єктів адміністративно-правового регулювання виробництва та обігу дитячого харчування.

Визначено, що суб'єкти адміністративно-правового регулювання виробництва та обігу дитячого харчування – це система органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які виконують публічні завдання та функції у сфері виробництва та обігу дитячого харчування з метою реалізації конституційних прав дитини на достатній життєвий рівень, охорону здоров'я і життя, а також формують та реалізують державну політику у сфері забезпечення дітей грудного та раннього віку повноцінним, високоякісним та безпечним дитячим харчуванням.

Система суб'єктів адміністративно-правового регулювання виробництва та обігу дитячого харчування характеризується такими ознаками: 1) це система державних органів (Верховна Рада України, Президент України, радник-уповноважений Президента України з прав дітей та дитячої реабілітації, Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, місцеві органи виконавчої влади) та органів місцевого самоврядування; 2) виконують як власні, так і делеговані повноваження, визначені Конституцією України та законами України; 3) адміністративно-правові відносини, що виникають у сфері виробництва та обігу дитячого харчування, врегульовані нормами адміністративного права; 4) регулюють і охороняють переважно публічно-правові інтереси, що виникають у діяльності органів виконавчої влади, державного управління, адміністрацій органів місцевого самоврядування щодо виробництва та обігу дитячого харчування; 5) під час реалізації своїх завдань та функцій використовують управлінські та сервісні адміністративно-правові засоби публічного адміністрування.

До суб'єктів адміністративно-правового регулювання виробництва та обігу дитячого харчування належать: Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство соціальної політики України, Міністерство фінансів України, Міністерство юстиції України, Міністерство аграрної політики та продовольства України, Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів та ін. центральні органи виконавчої влади, а також місцеві державні адміністрації та органи місцевого самоврядування.

Ключові слова: *дитяче харчування, суб'єкт публічного адміністрування, суб'єкти адміністративно-правового регулювання виробництва та обігу дитячого харчування, повноваження та компетенція, органи державної влади.*

Kolbina N.

Subjects of administrative and legal regulation of production and circulation of baby food

The author presents the concept and system of subjects of administrative and legal regulation of production and circulation of baby food.

It is determined that the subjects of administrative and legal regulation of production and circulation of baby food is a system of public authorities and local governments that perform public tasks and functions in the production and circulation of baby food in order to implement the constitutional rights of the child to a sufficient standard of living, health and life protection, as well as form and implement state policy in the field of providing infants and young children with complete, high-quality and safe baby food.

The system of subjects of administrative and legal regulation of production and circulation of baby food is characterized by the following features: 1) is a system of state bodies (Verkhovna Rada of Ukraine, President of Ukraine, Adviser to the President of Ukraine on Children's Rights and Rehabilitation) executive power; local executive bodies) and local self-government bodies; 2) perform both their own and delegated powers determined by the Constitution of Ukraine and laws of Ukraine; 3) administrative and legal relations arising in the field of production and circulation

of baby food are regulated by administrative law; 4) regulate and protect mainly public and legal interests arising in the activities of executive bodies, public administration, administrations of local governments on the production and circulation of baby food; 5) in the implementation of their tasks and functions use administrative and service administrative and legal means of public administration.

The authors include the Ministry of Health of Ukraine, the Ministry of Social Policy of Ukraine, the Ministry of Finance of Ukraine, the Ministry of Justice of Ukraine, the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine, the State Service of Ukraine for Food Safety, products and consumer protection, etc. central executive bodies, as well as local state administrations and local self-government bodies.

Keywords: *baby food, subject of public administration, subjects of administrative and legal regulation of production and circulation of baby food, powers and competence, public authorities.*

Постановка проблеми. Сфера дитячого харчування – це елемент ширшого поняття сфери харчування. Дослідження понятійно-категоріального апарату, види дитячого харчування, особливості корисних складових продуктів дитячого харчування, державного управління в сфері дитячого харчування, засоби публічного адміністрування сферою дитячого харчування були предметом наукових досліджень широкого кола науковців різних сфер публічного адміністрування. З огляду на компетенцію вчених та предмет їхніх наукових пошуків сфера харчування та, зокрема дитячого харчування постійно перебуває під прискіпливою увагою та широким спектром досліджуваних питань. На нашу думку, це логічно, адже сфера харчування – одна з найбільш необхідних сфер суспільного життя, що відповідає за фізичне здоров'я населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суб'єкти сфери дитячого харчування були предметом дослідження: О. В. Запотоцької, О. С. Крущука, Л. В. Лосюка, Т. В. Маланчука, С. М. Орехова, Т. Л. Мостенської, О. В. Медведенко, А. О. Заїнчковського, В. І. Смоляр, О. П. Сологуб, Д. Ф. Крисанов, Л. В. Дейнеко, Н. Г. Слободян, Н. А. Головіної, О. В. Булгакова, Г. Є. Поліщук, Н. С. Юрченко та ін.

Метою статті є розкриття поняття та системи суб'єктів адміністративно-правового регулювання виробництва та обігу дитячого харчування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Адміністративно-правове регулювання сферою виробництва та обігу дитячого харчування здійснює широке коло суб'єктів, які наділені владно-організаційними повноваженнями. Ці суб'єкти здійснюють свої повноваження на різних рівнях управління, і відповідно, одні мають подібний адміністративно-правовий статус, а решта – інший. Суб'єкти виконують управлінські та сервісні функції в сфері виробництва та обігу дитячого харчування. Систему суб'єктів, які наділені такими повноваженнями та здійснюють їх на різних рівнях, вступаючи в адміністративно-правові відносини в науці адміністративного права, прийнято називати «публічною адміністрацією».

У вузькому сенсі під поняттям «публічна адміністрація» запропоновано розуміти систему органів державної влади, які наділені публічно-владними повноваженнями та здійснюють свої функції й завдання у всіх сферах життєдіяльності суспільства і тільки в його інтересах. У широкому значенні термін «публічна адміністрація» науковці адміністративісти розуміють класично включаючи: 1) органи державної влади та органи місцевого самоврядування в частині виконання ними делегованих повноважень; 2) органи державної влади, органи місцевого самоврядування в частині виконання делегованих повноважень, а також державні підприємства, установи та організації. Єдиною принципово важливою особливістю є виконання власних чи делегованих владних повноважень у сфері публічного адміністрування.

На міжнародному рівні у Резолюції щодо публічної (державної) відповідальності, під «публічною владою» (або органами публічної влади), слід розуміти будь-яку установу публічного права (у т. ч. державу, регіональні та місцеві органи державної влади, незалежні публічні підприємства) та будь-яких фізичних осіб під час виконання ними повноважень офіційних органів [1].

В дослідженні ми будемо притримуватися концепції широкого розуміння поняття «публічна адміністрація», адже система суб'єктів адміністративно-правового регулювання виробництва та обігу дитячого харчування має розгалужену систему суб'єктів на різних рівнях, а деякі суб'єкти не належать до жодної гілки влади.

Адміністративіст В. К. Колпаков пропонує розглядати це поняття з точки зору організаційної побудови органів, що виконують публічно-владні повноваження, а також з точки зору їх функціоналу. Тобто науковець пропонує виокремлювати два підходи, через які можна трактувати поняття «публічна адміністрація» – організаційний та функціональний.

За організаційно-структурного підходу публічна адміністрація – це сукупність органів, які утворюються для здійснення (реалізації) публічної влади. За функціонального розуміння поняття суб'єктів адмі-

ністративно-правового регулювання виробництва та обігу дитячого харчування, на нашу думку, слід розуміти діяльність суб'єктів, які виконують власні чи делеговані повноваження в сфері дитячого харчування. За організаційно-структурного підходу, на нашу думку, це система органів державної влади та органів місцевого самоврядування, діяльність яких спрямована на гарантування дітям їх конституційного права на охорону здоров'я та безпечне і якісне дитяче харчування.

Отже, на нашу думку, суб'єкти адміністративно-правового регулювання виробництва та обігу дитячого харчування – це система органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які виконують публічні завдання та функції у сфері виробництва та обігу дитячого харчування з метою реалізації конституційних прав дитини на достатній життєвий рівень, охорону здоров'я і життя, а також формують та реалізують державну політику у сфері забезпечення дітей грудного та раннього віку необхідним дитячим харчуванням.

Система суб'єктів адміністративно-правового регулювання виробництва та обігу дитячого харчування характеризується такими ознаками:

становить систему державних органів (Верховна Рада України, Президент України, радник-уповноважений Президента України з прав дітей та дитячої реабілітації, органи виконавчої влади різних рівнів) та органів місцевого самоврядування;

2) виконують як власні, так і делеговані повноваження визначені Конституцією України та законами України;

3) адміністративно-правові відносини, що виникають у сфері виробництва та обігу дитячого харчування урегульовані нормами адміністративного права;

4) регулюють і охороняють переважно публічно-правові інтереси, що виникають у діяльності органів виконавчої влади, державного управління, адміністрацій органів місцевого самоврядування щодо виробництва та обігу дитячого харчування;

5) під час реалізації своїх завдань та функцій використовують управлінські та сервісні адміністративно-правові засоби публічного адміністрування.

Окреме місце в системі органів адміністративно-правового регулювання виробництва та обігу дитячого харчування відведено центральним органам виконавчої влади, які наділені найбільш широким колом повноважень в даній сфері та практично їх реалізують.

Міністерство охорони здоров'я України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, а також захисту населення від інфекційних хвороб, протидії ВІЛ-інфекції / СНІДу та іншим соціально небезпечним захворюванням, попередження та профілактики неінфекційних захворювань, забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах епідеміологічного нагляду (спостереження), імунопрофілактики, промоції здорового способу життя та запобігання факторам ризику, безпеки харчових продуктів, регламентації факторів середовища життєдіяльності населення [2].

Міністерство охорони здоров'я України відповідно до покладених на нього завдань у сфері виробництва та обігу дитячого харчування: затверджує норми харчування для дітей у закладах дошкільної освіти, фізіологічні норми харчування для осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; затверджує показники безпечності харчових продуктів та інших об'єктів санітарних заходів; здійснює державну реєстрацію та веде державні реєстри новітніх харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів, ензимів, вод питних мінеральних відповідно до встановлених критеріїв; визначає допустимі відхилення між зазначеними в інформації про харчовий продукт величинами енергетичної цінності, кількості поживних речовин та фактичними значеннями цих параметрів, визначеними під час проведення державного контролю; визначені перевідні коефіцієнти для визначення вмісту вітамінів і мінеральних речовин у харчових продуктах; визначає вимоги до інформації для споживачів про харчові продукти, що надається в добровільному порядку; затверджує порядок проведення всіх видів випробування, дослідження, спеціалізованої оцінки у разі проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи, гігієнічної регламентації та державної реєстрації небезпечних факторів у нехарчовій продукції, дезінфекційних засобів, а також порядок проведення аналізу небезпечних для здоров'я людини факторів на всіх етапах виробництва та реалізації нехарчової продукції [2].

Міністерство соціальної політики України (Мінсоцполітики) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України, який забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері соціальної політики, загальнообов'язкового державного

соціального та пенсійного страхування, соціального захисту населення, волонтерської діяльності, з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей [3].

Основні завдання Мінсоцполітики в сфері дитячого харчування такі: забезпечення формування та реалізації державної політики з питань сім'ї та дітей, оздоровлення та відпочинку дітей, усиновлення та захисту прав дітей; у сфері здійснення державного контролю за дотриманням вимог законодавства під час надання соціальної підтримки (державна допомога, пільги, житлові субсидії та інші виплати, що проводяться за рахунок державного бюджету, соціальні послуги) та за дотриманням прав дітей [3].

Міністерство фінансів України – це центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Мінфін – це головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову, бюджетну та боргову політику, державну політику у сфері міжбюджетних відносин та місцевих бюджетів, державну політику у сфері державного пробірної контролю, бухгалтерського обліку та аудиту, а також забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері контролю за дотриманням бюджетного законодавства, державного фінансового контролю, державного внутрішнього фінансового контролю, казначейського обслуговування бюджетних коштів та формує й реалізує єдину державну податкову, митну політику, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства [4].

Міністерство юстиції України – це головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику, державну політику з питань банкрутства, у сфері нотаріату, організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб), державної реєстрації актів цивільного стану, державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, державної реєстрації обтяжень рухомого майна, державної реєстрації юридичних осіб, громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб-підприємців, реєстрації статуту територіальної громади м. Києва, реєстрації статутів Національної академії наук та національних галузевих академій наук, державної реєстрації друкованих засобів масової інформації та інформаційних агентств як суб'єктів інформаційної діяльності, у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, з питань утримання військовополонених, у сфері правової освіти населення; забезпечує формування державної політики у сфері архівної справи і діловодства та створення і функціонування державної системи страхового фонду документації [5].

Міністерство аграрної політики та продовольства України – це головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну аграрну політику, державну політику у сферах сільського господарства та з питань продовольчої безпеки держави [6].

Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба) – це центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Першого віце-прем'єр-міністра України – Міністра економіки, який реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення (крім виконання функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці й функцій щодо здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників), з контролю за цінами, попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, метрологічного нагляду, ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності, насінництва та розсадництва (в частині сертифікації насіння і садивного матеріалу), реєстрації та обліку машин в агропромисловому комплексі, державного нагляду (контролю) у сфері агропромислового комплексу, державного нагляду (контролю) у сферах охорони прав на сорти рослин, насінництва та розсадництва, державного контролю за дотриманням законодавства про захист прав споживачів і рекламу в цій сфері, за якістю зерна та продуктів його переробки, державного нагляду (контролю) за дотриманням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованого організму у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності, здійснення радіаційного контролю за рівнем радіоактивного забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування [7].

Висновки. Дослідивши структуру Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, зазначимо, що відсутній будь-який структурний підрозділ, який окремо займався би питаннями безпечності та якості дитячого харчування, наближення системи управління дитячого харчування до європейських принципів НАССР. Відповідно ми запропонували створити в структурі Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів Комісію з питань розвитку сфери дитячого харчування.

Наступним рівнем є місцеві органи публічної адміністрації, які виконують повноваження на місцевому рівні.

Список використаних джерел

1. Білозерська Т. О. Реформування публічної адміністрації в Україні як крок до європейської інтеграції. Форум права. 2007. № 2. С. 11–19. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2007-2/07btodei.pdf> (дата звернення: 13.03.2022)
2. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 267. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 13.03.2022)
3. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 р. № 423. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.03.2022)
4. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 р. № 375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.03.2022)
5. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 228. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 16.03.2022)
6. Деякі питання діяльності центральних органів виконавчої влади: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 17 лютого 2021 р. № 124. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.03.2022)
7. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 667. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення: 18.03.2022)

References

1. Bilozerska, T. O. (2017). Reformuvannia publichnoi administratsii v Ukraini yak krok do yevropeiskoi intehratsii [Reforming public administration in Ukraine as a step towards European integration.]. *Forum prava – Forum of Law*, 2, 11-19. Retrieved from <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2007-2/07btodei.pdf> [in Ukrainian]
2. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy: zatv. Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25 bereznia 2015 r. № 267* [On the approval of the Regulation on the Ministry of Health of Ukraine: approved. Resolution No. 267 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated March 25, 2015]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]
3. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy: zatv. Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 chervnia 2015 r. № 423* [On the approval of the Regulation on the Ministry of Social Policy of Ukraine: approved. Resolution No. 423 of the Cabinet of Ministers of Ukraine of June 17, 2015.]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]
4. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo finansiv Ukrainy: zatv. Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20 serpnia 2014 r. № 375* [On the approval of the Regulation on the Ministry of Finance of Ukraine: approved. Resolution No. 375 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated August 20, 2014]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]
5. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo yustytysii Ukrainy: zatv. Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 2 lypnia 2014 r. № 228* [On the approval of the Regulation on the Ministry of Justice of Ukraine: approved. Resolution No. 228 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated July 2, 2014]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]

6. *Deiaki pytannia diialnosti tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady: zatv. Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 liutoho 2021 r. № 124 [Some issues of activity of central executive bodies: approval. Resolution No. 124 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 17, 2021].* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]
7. *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z pytan bezpechnosti kharchovykh produktiv ta zakhystu spozhyvachiv: zatv. Postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 2 veresnia 2015 r. № 667 [On the approval of the Regulation on the State Service of Ukraine on food safety and consumer protection: approved. Resolution No. 667 of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated September 2, 2015].* Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 06.05.2022.